

ZIN EN ONZIN VAN STADSLANDBOUW

FRISO DE ZEEUW

Je kunt er niet omheen: stadslandbouw. Twee invalshoeken ontmoeten elkaar: Benutting van braakliggende terreinen in de stad die door de crisis voorlopig onbebouwd blijven. En de gedachte dat de stadbevolking is vervreemd van zijn voedselvoorziening. Dit thema heeft Carolyn Steel in haar boek *De hongerige stad* verwerkt. Stadslandbouw-expert Jan Willem van der Schans vertelde mij dat Steel zich erover verbaast dat zij juist vanuit Nederland voortdurend uitnodigingen krijgt om haar verhaal te vertellen. Terwijl ons land, met zijn relatief kleine steden, waar landbouwgebieden nooit op grote afstand liggen, al voldoet aan haar favoriete verstedelijkingspatroon. Vervreemding van de stadsbevolking van de voedselvoorziening? Dat lijkt mij in ons land een vergezocht probleem. Het maatschappelijk debat rond de plofkip toont aan dat mensen zich wel degelijk bezighouden met de manier waarop hun eten tot stand komt.

De mooiste vorm van stadslandbouw zijn de volkstuinten in en bij de stad. Die kennen we al een eeuw. Een groot aantal volkstuintjes heeft in de loop van de afgelopen decennia het veld moeten ruimen voor infrastructuur en bebouwing. Volkstuinten zijn kennelijk niet hip genoeg. Een andere, traditionele en educatieve vorm van stadslandbouw zijn de schoolwerktuinen. Als scholier heb ik, in korte broek, wat af geploeterd op 'mijn' 6 m², overigens zonder dat het één consumeerbare boon, aardappel of wortel heeft opgeleverd. Dat was in Rotterdam, de gemeente die zich nu profileert als eetbare stad, maar waar tegelijkertijd diezelfde schooltuinen onder grote bezuinigingsdruk staan.

Het blijft verbazing wekken dat wij zo fanatiek achter elke, vanuit het buitenland geïmporteerde, hype aanrennen. Laten we meer oog hebben voor het benutten van onze eigen potenties en eigen verworvenheden. Wat is er nu vernieuwend aan een paar kroppen sla op een tijdelijk onbebouwd terreintje in het stadscentrum? Wat zouden de productiekosten van dit kropje zijn als we alle adviseursuren, subsidies en vergaderkosten eerlijk toerekenen?

Als we het onderwerp stadslandbouw breder trekken naar het thema landbouw, groen, natuur en landschap rondom de stad, krijgen we een zinniger discussie. De fijnmazige vervlechting van stedelijke gebieden met groen is een sterk Nederlands nummer. Vanuit onze relatief kleine steden ben je snel in het buitengebied. Met 20 minuten trappen fiets je van het hartje van de stad tussen de schapen. Waar heb je dat? Die afwisseling van rood, groen en blauw op korte afstand is een kwaliteit om te koesteren, die. Randvoorwaarde is dat het omland goed bereikbaar is en dat het er goed uitziet, dus een hoge belevingswaarde heeft.

Het landelijk gebied rondom de steden ziet er optisch dan wel groen en agrarisch uit, functioneel en demografisch krijgt het steeds meer een stedelijk karakter. In de boerderijen komen mensen te wonen (en te werken) met een zuiver urbane broodwinning. Ook de 'verpaarding' is in wezen een stedelijk verschijnsel. Boeren die er nog zitten, bedrijven steeds vaker 'verbrede landbouw': zorgboerderijen, recreatieve overnachtingsmogelijkheden, verkoop van streekproducten en aanbod van toeristische arrangementen.

De ontwikkeling die ik schets, zet hoogstwaarschijnlijk door en is onomkeerbaar. Het is de opgave om het landelijk gebied in de stedelijke invloedssfeer beter te ontsluiten, vooral voor fietsers vanuit de stad, maar ook met bootjes. Geef ruimte aan de (resterende) landbouwbedrijven om zich grondgebonden te ontplooiën (dus geen kassen en megastallen) en zoek de synergie met de natuur. Kijk waar en hoe je nieuwe, goed ingepaste, kleinschalige woonbuurten mogelijk kunt maken en verbeter de beleving met gerichte (sanerings-)investeringen.

Als ik deze draai aan stadslandbouw mag geven, dan ben ik er hartstikke voor.

Mr Friso de Zeeuw is directeur Nieuwe Markten van Bouwfonds en praktijk-hoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de TU Delft.